

190

291
2

Hist.
III. C. 5.

W 27

THESES JURIDICÆ MISCELLANÆ,

QUAS
SUB DIVINI NUMINIS AUSPICIIS
DECRETO ET AUCTORITATE
AMPLISSIMI JCTORUM ORDINIS

PRO
SUMMIS IN UTROQUE JURE HONORIBUS
RITE CONSEQUENDIS

DIE 29 JUNII A. C. MD. DCCXXV.

HORIS LOCOQUE SOLITIS

PUBLICÆ DISQUISITIONI

SUBMITTIT

JOHANNES GRYNÆUS,
BASILEENSIS.

BASILEÆ,

Typis E. & J. R. THURNISIORUM, Fratrum.

*VIRO MAGNIFICO ATQUE AMPLISSIMO
GENERIS SPLENDORE , MUNERUM DIGNITATE,
MERITORUM GLORIA
INSIGNI, DOMINO*

DN. ANDR. BURCARDO,
INCLYTÆ REIPUBLICÆ BASILEENSIS
CONSULI

PATRIÆ PATRI

PATRONO ATQUE AVUNCULO SUO MAGNO
OMNI CULTUS OBSEQUIQUE GENERE

ÆTERNUM OBSERVANDO

CUM OMNIGENÆ PROSPERITATIS
PLACIDÆQUE SENECTUTIS VOTO

EXILES HASCE PAGELLAS

EA, QUA PAR EST, ANIMI SUBMISSIONE

D. D. D.

AUTHOR.

Thesis I.

Facultatem cogitata invicem communicandi esse insignite donum, quod Benignissimum Numen humano generi præ reliquis animantibus præcipuum concessit, ejus tamen usum promiscuum esse non debere, sed certis legibus adstringendum, in eo consentiunt, qui Juris Naturalis præcepta nobis tradunt, dum tractationis suæ partem aliquam officii Sermocinantium exponendis impendunt; Qua in disquisitione, ut mihi quidem videtur, is optime procedet, qui accuratius paulo ad finem attendet, ob quem Deus sermonis usum hominibus concessisse videtur; Quod si enim de hoc semel constat, facili negotio discitur, ea omnia, quæ scopo huic assequendo inserviunt, præcepta esse; Vetita contra, quæ cum eodem pugnant.

II.

Juvat vero paulisper eidem Methodo insistere, meantque hac de re sententiam paucis exponere; Sic itaque sentio, Deum O. M. postquam hominem mente illa divinæ particula auræ donasset, quo præstantius, totique humano generi utilius hoc donum redderet, voluisse insuper, ut quæ animo volveret & agitare homo, certis quoque & indubitatis signis aliis patefaciendi haberet facultatem, huncque in finem loquelæ usum ei concessisse; Concesso sermonis usu, consequens erat, ut, qui ea facultate gaudebant,

debant, non solum cum luberet meditata sponte in commune conferre possent, sed & aliquando tenerentur, mentem suam aliis aperire, tum nimirum, cum vel peculiare pactum, vel Lex communis humanitatis, vel presentis negotii indoles id omnino requireret.

III.

Ex altera quoque parte, cum inutile id, imo etiam noxium atque injustum esset futurum, si unusquisque teneretur mentis suæ cogitata omnia cuilibet obvio & requirenti patefacere, facile perspectu est, Sapientissimum Humani Generis Conditorum id fieri noluisse, sed contra hominibus potestatem concessisse, ut ea, ad quæ proferenda, cumque aliis communicanda nulla Juris necessitate adstringerentur, in mente reservare, atque importunum aliquem percontatorem silentio amovere possent; Hinc adeo duobus his assertis omne hominis circa Sermone officium comprehendere posse videtur. 1mo. *Sive sponte inductus, sive ex officio sermones cum aliis misceas, Verba Tua cum mente semper consentiant;* 2do. *Nisi ex officio tenearis cogitata animi Tui alteri patefacere, licite silebis.*

IV.

Probe equidem scio, eos, qui Jura Naturalia præceptis complexi sunt, fere omnes quasi unanimi consensu certis in casibus mendacia licita pronuntiare; Quod tamen an adeo certum sit, atque ipsis videtur, paucis inquirere, operæ pretium fortassis erit; Magnus ille Grotius omnium minime fidenter mendacia adprobat, imo (a) *maximè in hac questione astuavit*, atque vix alio argumento magis, quam summa illa observantia, qua primitivæ Ecclesiæ Patres, eorumque dicta omnia prosequerentur, ad hanc sententiam adductus videtur.

(a) Vid. Opus de Jur. Belli & Pac. Gall. Verf. Cl. Barbeyracii. 3. C. 1. §. 9. nota 8.

V.

Uterius progreditur (a) Puffendorffius, & majore cum fiducia asserit, quod ubicunque aliqua vel tertii, vel illius ad quem Sermonem dirigo, vel etiam mea versatur utilitas, neque cujusquam Jus læditur, liceat mihi sermonem ita formare, ut diversum quid ab eo, quod in animo volvo exprimat; Sed hæc quidem sententia magnis multisque videtur obnoxia difficultatibus; Cum enim imo. in dirigendo sermonis usu Viro Illustri usque adeo in censum veniat utilitas, videtur aliquo modo supponere, ac si eorum Institutorum, quæ commodis humani Generis inserviunt, usus esset arbitrarius, atque in quolibet obveniendi casu per utilitatem inde sperandam dirigeretur demum & determinaretur; Cum tamen potius dicendum sit, certum aliquem & determinatum modum a natura esse præscriptum, quo demum adhibito ex his talibusque institutis ad Societatem Humanam redundent commoda, a qua proin generali regula non est deflectendum, quanquam in peculiari aliquo casu huic vel illi aliquod incommodum inde nascitur, utpote quod abunde pensatum intelligi debet insigni illa utilitate, quæ ex diligenti regulæ observatione ad omnes pertingere potest.

(a) Vid. Lib.
de Offic.
Hom. & Civi-
vis Part. 1.
Cap. 10.

VI.

2do. Loco ipsi objici potest; Nunquam contingere, ut, qui mendacio erga me utitur, non eadem opera mihi inferat injuriam; Veritas enim per se, circa quodcunque demum versatur objectum, satis est æstimabilis, animusque noster ita comparatus, ut eandem Summo Studio sectetur, adeoque is, qui sub specie locoque veri falsum nobis obtrudit, Justitiæ regulas violasse merito dici potest; Unde & promiscue contingere videmus,

A 3

ut.

ut, quodcumque & quocumque in negotio verba sibi data sentiunt homines, licet nullum aliud inde damnum ad ipsos redundet, indignentur tamen, & de injuria sibi illata conquerantur.

VII.

Sed & 3tio hoc assertum Puffendorffii omni fere usu caret, & ad effectum vix unquam deduci potest; Licet enim Tibi dem, posse contingere, ut alter mendacio Tuo non lædatur, de eo tamen securus esse haud ita facile poteris, neque proin Tibi quicquam agere licebit; Exemplo rem illustrabo; Fastidiosus, ut sentit Puffendorffius, ad capienda medicamenta mendacio permoveri potest, finge vero ægotantem quendam per corporis temperiem adeo vehementer a quadam medicina abhorere, ut absque maximo valetudinis dispendio eam adhibere nequeat, cujus rei Tu ignarus, & fastidium ejus nimix tantum mollitiei tribuens, præterea hoc medicamentum ad hunc morbum ægotis utiliter dare assuetus, præ te fers, Te aliam aliquam potionem miscere, quo facilius eum ad capiendam eam inducas; Bibit igitur ille, sed statim naturali horrore ita concutitur, ut vis morbi augeatur multum, non minuatur; Tale quid & in reliquis exemplis omnibus, in quibus mendacium licite intervenire vult Puffendorffius, observari potest; Infinita enim est casuum varietas, unicaque circumstantia ignorata rem eo deducere potest, ut ex insperato maximum damnum ex mendacio Tuo ad alium redundet.

VIII.

Ultimo tandem loco & hoc notandum est, quod Puffendorffii sententia ita crude proposita sermonis usum omnem tantum non tolleret, Veritatemque & Fidem ex homi-

hominum Societate propelleret; Quid enim, si quæ hætenus dicta sunt, nullo niterentur fundamento, liceret, ubicunque mea versatur utilitas, simul etiam nullo, quod in oculos incurreret, damno afficeretur alter, mendacium dicere; id est, ut uno verbo rem complectar, mendacia in earum rerum classem essent referenda, quæ sua natura nec bonæ sunt nec malæ, quarumque solus abusus turpitudinem aliquam moralem in se habere solet; Quemadmodum igitur cibo, potu, atque ambulatione corpus refocillare licet, ita liceret mihi etiam mendaciis meam utilitatem promovere, dummodo id diligenter observarem, ut nemini aliquid inferrem damni; Ex altera parte quoque omnis fere Fides proscriberetur, quia, ubicunque ex alterius sermone nullum ad Te redundat damnum, semper dubitandum Tibi est, num verum dixerit, cum nescias, an non in mendacio aliqua ejus versetur utilitas.

IX.

Celeberrimus Barbeyracius in notis Versioni Gallicæ utriusque Operis Puffendorffiani subjunctis, ut huic objectioni iret obviam, sententiam Authoris sui ita restringit, ut dicat, officia Hominis circa Sermonem non solum ad Justitiæ atque Charitatis, sed & Prudentiæ leges esse exigenda, neque proin, ubicunque illæsa Justitia id fieri possit, mendacio uti licere, nisi negotium majoris momenti, atque utilitas haud contemnenda id suadeat; Cavendum quoque esse unicuique, ne licitis mendaciis nimis indulgendo eam sibi mentiendi contrahat consuetudinem, quam nec tum, ubi Jus mentiendi nullum habeat, deponere queat; Quæ si quis observaverit, tum nihil esse, quod in sententia Puffendorffii culpari amplius queat; Nos igitur jam ea quoque examinabimus, quæ a Viro Celeb. adstruendi sui asserti gratia ulterius adducuntur.

X.

X.

Allegat inter alia quoque duo Exempla ex Sacris Literis petita, ubi qui mendacio usi sunt, vel Dei meruerint approbationem, vel omnino Dei jussu id fecisse dicantur; Quæ quanquam ad nostrum forum proprie non pertinent, licebit tamen paucis ad ea respondere, atque monstrare, quod & inde nihil elici queat, quod ipsius sententiæ faveat; Primum Exemplum est Prophetæ ad Regem Achabum missi, cujus fit mentio primo Libro Regum Cap. 20. v. 35. & seqq. Sed ibi reperies quidem, hunc Prophetam casum aliquem Regi sub ficto nomine, (sive suum jam sive alterius nomen interponeret, id ad rem nihil facit,) decidendum proposuisse, quo Regem induceret, ut propria sua sententia se ipsum, utpote qui in simili casu versabatur, reum pronuntiaret; Mendacium autem intercessisse non reperies, nisi omnes Parabolas, figuratos Orientalium populorum loquendi modos, Fabellas, taliaque in mendaciorum classem referre velis, quod tamen a nemine factum credo.

XI.

Exodi C. 1. Alterum Exemplum est Obstetricum Hebræarum in Ægypto, quæ ob delusum mendacio Regem Pharaonem premio dicantur a Deo affectæ; Sed & hic facilis est responsio; Quod si enim tantisper concedamus, has Obstetrices mendacio fuisse usas, tum vero abunde satisfaciunt ea, quæ jam fusc ac solide ab aliis sunt allata, quod Deus nullibi mendacium harum mulierum proemio affectisse dicatur, quod potuerit remunerari pronam illarum ergo Judæos voluntatem, absque ut medium adprobaret, quo ad demonstrandam hanc benevolentiam usæ sunt, quod denique proemia a Deo in ipsas profecta temporalia tantum

tantum fuerint, quæ beneficio ab ipsis in Judæos collato aliquomodo responderint; Sed his quidem ulterius non immorabimur, id potius notabimus, merito adhuc in quæstionem vocari, ~~nam~~ Obstetrices mendacium dixerint? Hoc sane Textus Sacer non tantum expresse haud profitetur, sed nec contextus totaque historia illius ferres indicat; Id quidem certum est, quod Obstetrices impio Regis mandato de occidendis Hebræorum puerulis obsequium non præstiterint, ejusque rei causam requirenti Regi hanc reddiderint, Hebræorum Uxores adeo esse vel vividas vel artis obstetricandi peritas, ut sua opera in pariendo non indigeant; Nihil vero impedit, quo minus rem ita vere contigisse credamus, ut Hebrææ mulieres de crudeli Regis mandato certiores factæ demum partu in lucem jam edito Obstetrices accersiverint, simulque a Deo ita fuerint confirmatæ, ut absque Obstetricum opera fetus suos eniti potuerint.

XII.

Sed jam ulterius progrediemur, ipsamque hujus negotii naturam introspeciemus; Quod si enim hoc in nostro casu Obstetrices, ut vitam innocentibus Hebræorum puerulis servarent, verba dare Pharaoni licite potuerunt, tum non potuerunt tantum, sed & debuerunt; Quando cunque enim quis licitis mediis magnam aliquam calamitatem imo mortis periculum a proximo suo avertere potest, ita tenetur istud medium arripere, ut nisi id faciat, contra Jus Naturale peccasse censeatur; Mendacium igitur hoc in casu non tantum turpitudinem moralem omnem exuit, non tantum permittitur, imo non bonum tantum erit & laudabile, sed & modo urgentissimo injunctum a lege atque præceptum dicendum est.

B

XIII.

XIII.

Quid vero si Rex Pharao simplici Obstetricum affertō fidem habere noluisse, sed insuper ab ipsis requisivisset, ut interposita Juris Jurandi religione dicta sua confirmarent, num id facere absque culpa potuissent? Juramenta certe negotii, cui accedunt, naturam non mutant, sed tantum confirmationis gratia adhibentur, atque adeo in quocunque negotio licito Jus Jurandum interponi potest, si gravis aliqua ratio id exigat; Jam verò cum Obstetrices istæ non tantum absque ulla turpitudine possent, sed & ex officio tenerentur, Vitam Hebræorum Parvulorum mendacio suo redimere, horum alterutrum omnino dicendum videtur, vel quod mendacium suum Juramento licite confirmare potuerint, vel quod simplex etiam earum mendacium culpa non vacaverit.

XIV.

Si quis sit, qui prius eligat, hunc rogabo, an non credat, eum, qui sciens Deum mendacii sui testem vindicemve invocet, Læsæ Majestatis Divinæ reum Jure argui posse? Regeret forte, nolle Deum testem agere vel vindicem illius perjurii, quo vita hominis innocentis servata sit; Sed tum id mihi dicere videtur, esse voluntatem Dei, ut proximi nostri vitam tueamur adhibitis etiam mediis, quæ directe ad summam Divinæ ejus Majestatis tendunt ignominiam, sicque homuncionis vitæ magis quam sibi debito honori Deum consultum velle; Possēt quis eadem ratione abnegando Numinis existentiam, vel effutiendo blasphemos Sermones suam vel proximi vitam redimere, quod credibile haud sit, Deum talia tanquam ignominiam nomini suo illatam vindicaturum,

rum, quibus hominis vita servata sit. Plura non addo, cum ea, quæ hucusque posita sunt, principia sufficere arbitrer, unde & reliquis contrasentientium argumentis satisfieri queat.

XV.

In Statu Naturali competere unicuique homini facultatem quemcunque alterum Legis Naturæ præscripta migrantem coercendi, poenæque delicto convenienti afficiendi, subindicavit jam (a) Hugo Grotius, & post illum Angliæ illud decus (b) Joh. Lockius fusius demonstravit; Puffendorffius vero, & qui eum secuti sunt plures alii, hoc Grotii bellum, ut vocant, punitivum agnoscere noluerunt; Nos paucis id agemus, ut Puffendorffio ejusque alleclis approbemus, ex ipsorummet principiis hoc Jus posse deduci, imo. itaque loco dico, nisi hanc puniendi facultatem hominibus concedamus, Legem Naturalem fore quam maxime imperfectam, parteque aliqua sui essentiali carituram; Omnis enim perfecta Lex duabus constat partibus, quarum una, quid agendum sit, monstrat, altera inobedientibus poenam minatur; Quænam vero esset Sanctio Legis Naturæ? Quæ poena transgressorem maneret? Si regeras, Æternum Supplicium, respondeo, juxta Puffendorffium Jus Naturæ ambitu hujus vitæ includi; Deinde cum Deus Societatem humanam utique conservari velit, præsentiori procul dubio remedio ipsi erit succurrendum, quam eo, quo nocens quidem punitur, sed tum demum, cum Societati amplius utilis esse nequit, prætereaque ex ipsius poena non ita ob oculos hominum posita alii exemplum sibi vix capient; Si dicas, in hac Vita Deum visibili quodam modo improbos Legem suarum Transgressores statim coercere, Experientiam reponam, quæ contrarium clare evincit, unde consequitur, aut Sanctionem Legis

(a) in Tr. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 20. §. 3.
(b) Traité du Gouvernement Civil chap. 1.

Naturalis esse admodum imperfectam, aut unicuique homini concedendum Jus alterum Leges illas migrantem poena affiendi.

XVI.

2do. Cum humani Generis Salus, & Societatis conservatio unice accurata Legum Naturalium observatione contineatur, is sane qui has Leges proterve negligit atque infringit, satis superque declarat, se bellum universo generi humano indicere, adeoque quivis alius, cui quantum in se est, Societatis conservatio curae esse debet, ex officio tenebitur, noxium hunc hominem cohibere, media nocendi ei adimere, maloque insuper eum afficere, ut in posterum cautius agere discat, atque Societati amplius ab eo periculi nihil sit metuendum; 3tio. Quæro, annon interfit generis humani, improbos & violentos homines reprimi atque puniri, etiamtum cum is qui primario læsus est, injuriam sibi illatam persequi aut non vult, aut non potest. Nisi hoc concedas, fatearis oportet, Latrones raro aliquo ac peculiari privilegio sacrosantos esse debere & inviolabiles, ea solummodo ex causa, quod mature providerint, ne quis superfit, qui de injuria sibi ab ipsis illata queri possit.

XVII.

(a) Puffend.
de Offic.
Hom. & C.
L. 2. C. 16.
§. 11.

4to. (a) Bellum potest gerere quilibet non tantum pro se, sed & pro altero vi injusta tertii oppresso; At hæc sane inter justas bellandi causas in ejusdem Capituli §. 2. a Puffendorffio non recensetur; Quo igitur Jure quis id faciet? Communi certe omnium hominum, quod ipsis facultatem concedit, hunc injustum Societatis humanæ perturbatorem repellendi, maloque multandi; Si quis ulterius objiciat, Poenam saltem a Superiore iungi,

jungi, in Statu vero Naturali omnes homines esse æquales, cum hoc equidem de nomine non multum litigabimus, dummodo rem ipsam habeamus; Cum tamen Deus eum Societati humanæ posuerit modum, ut conservari aliter integra atque tranquilla nequeat, nisi qui injustas in ea turbas excitant, reprimi a quovis ejus Societatis membro, maloque affici possint, dicendum sane est, unicuique a Summo Legislatore pœnæ illius, quam Legis Naturæ transgressoribus dictaverat, executionem ita esse delegatam, ut non suo sed Legislatoris nomine eam exerceat; Quod mandatum si quis exequatur, cum Summæ Authoritatis Jussu ac voluntate id faciat, quare alterum pœna affecisse dici nequeat, non video.

XVIII.

Summorum Imperantium jussis in rebus licitis præstare Subditos obsequium, id vero Natura Societatis Civilis omnino requirit; Nec minus econtra certum est, si impia sint & cum Lege Divina pugnancia Imperantium mandata, Deo magis obediendum quam hominibus; Sed magis ardua est illa disquisitio, quid subdito tum agendum incumbat, cum de mandati sibi injuncti qualitate, utrum cum Lege Divina pugnet, nec ne? dubitat; (a) Sunt qui difficile hunc nodum solvi posse putant hoc argumento; Certum esse subditos debere Principum jussis obsequium; Dubium autem tantum modo, an ea jussa sint injusta, sequendam igitur esse partem tutiorem, & mandato obtemperandum; Sed eos qui ita sentiunt, in verbis tantum ludere facile monstrari potest; Certum est, inquiunt, Subditos debere Principum jussis obsequium; Quæ propositio aut hoc intendit, omnibus etiam impiis jussis obtemperandum, & tum falsa est, aut vult, iis Jussis deberi obsequium, de quibus dubitant Subditi annon cum Lege divina pugnent, & tum sup-

B 3

ponit

(a) Vid. Cl. Baibeyr. nota 12. §. 4. C. 26. Lib. 2. in Gallica Verf. Oper. Groziani de Jure Bell. & Pacis, item Cl. Weberum in nota 1. §. 9. C. 12. Lib. 2. Puffendorf. de Off. Hom. & Civ.

ponit id quod est in quæstione, vel tandem intendit, Licitis tantum jussis obtemperandum, & tum nihil probat, quia de Licitis Jussis ad ea, de quorum qualitate dubitatur, non valet consequentia.

XIX.

Principium ex quo Puffendorffius Jus Naturæ deducit, licet specioso Socialitatis nomine insigniatur, non tamen eam, quam deberet, communem omnium erga omnes benevolentiam denotat, sed potius sui conservandi Studium cum metu ex aliorum potentia & malevolentia orto conjunctum, unde nullus dubito, quin Legum naturalium obligatio alio adhuc modo dignitati atque Excellentiæ generis humani convenientiori demonstrari queat; Nec tamen hunc Puffendorffii laborem sua laude privandum existimo, cum ipsius rationes etiam improbum hominem, qui deposita omni erga alios benevolentia suis tantum privatis commodis moveretur, convincere possint, esse quasdam Leges, quibus omnium Salus contineatur, quæque adeo observandæ sint, licet aliquando privato suo commodo aliquid inde decedat, quo principio etiam latrones inducuntur, ut certum ordinem, quasdamque Leges inter se observent.

XX.

Testamenta, quibus declaramus, quid post mortem nostram de rebus nostris fieri velimus, Jure Naturæ esse invalida, omneque suum robur a Lege Civili accipere quibusdam placuit; Verior tamen videtur vulgaris opinio, quæ Testandi facultatem Juris esse Naturalis, Solennitates vero demum Testamentorum a Jure Civili superaddi vult; Nam imo. unusquisque naturaliter, dum adhuc vivit, facultatem habet, res suas in alium cum eo effectu

effectu transferendi, ut & post mortem suam apud illum maneat, sive, quod idem est, quid de rebus suis post mortem fieri velit, disponendi, & 2do. Testator voluntatem habet res suas ita transferendi, quæ voluntas, licet sit revocabilis, & in eventum mortis Testatoris suspensa, tamen si, hac morte subsecuta, revocata aut mutata haud deprehenditur, rata censi debet & plena; Negotio sic ex parte Testatoris perfecto, si acceptatio hæredis accedat, quin hæreditas ipsi valide acquiratur, dubitari nequit, cum ea requisita omnia adfint, quæ in valida domini translatione adesse debent.

XXI.

Num is, qui metu permotus alteri injustum metum incutienti aliquid promisit, ad præstandum promissum obligetur, celebris est quæstio; Mihi affirmativa sententia cum Grotio magis placet, quoniam verus atque liber promittentis consensus adfuit; Nam & is, qui inter duo mala minus eligit, revera in id consentit, & metus, dummodo talis non sit, qui mentem omnino turbet, omnemque ipsius usum adimat, metus, inquam, licet hominem movere multum possit, omnem tamen animi libertatem ei adimere nequit; Et quemadmodum, qui gravi admisso scelere metu se adactum id fecisse causaretur, ab omni culpa ne ab ipsis quidem contra sententibus liberaretur, quia metum vincere potuit & debuit, merito etiam non audiendus est is, qui promissum præstare non vult, propterea quod metu ad promittendum inductus fuerit; Unum enim idemque fundamentum est, quod efficit, ut actiones nostræ nobis imputari queant, quodque pactis nostris & promissis robur & validitatem conciliat.

XXII.

XXII.

Sunt tamen, qui hic ita distinguunt, ut sufficere dicant ad imputationem malæ actionis, si vel minima Libertatis portio perpetranti reliqua manserit, Pacta vero & Promissa debere esse quam liberrima, imo & spontanea, cum ex eorum negotiorum genere sint, quæ utrum suscipere velimus, nec ne, a nostro beneplacito unice dependeat; Sed hæc distinctio nullo nititur fundamento; Nam si id omne, quod hominis libertatem vel minimum imminueret, ipsumque ad promittendum vel paciscendum pelliceret, statim liberum consensum impediret, pauca sane pacta rata manerent, cum plures aliæ sint vehementiores animi concitationes, quæ æque ac metus aut etiam magis Libertati detrahunt, atque ad agendum homines impellunt, quibus tamen si quis inductus promittit aut paciscitur, nemo dubitat, quin teneatur: Deinde ubi in nostro est arbitrio actionem suscipere vel non suscipere, injuria procul dubio nos afficit, qui ad agendum nos cogit, sed propterea actio non fit irrita, nam alias iterum infinita negotia essent invalida, quæ sponte non suscipiuntur; Pactum v. gr. quod quis metu reverentiali permotus celebraret, non magis valere possêt, quam id quod Latro vi injustissima extorqueret.

XXIII.

Objiciunt porro, illum qui injustum metum alteri incussit, incapacem esse, qui ex illo actu Jus aliquod adversus alterum acquirere possit; Atqui nec nos quidem Jus ejus ex vi Injusta, quam intulit deducimus; Sed cum, ut modo vidimus, alterius, qui metum passus est, promissum validum nihilominus sit atque obligatorium, potest

potest certe is, cui promissum factum fuit, id acceptare, atque ex hac sua acceptatione id Juris sibi acquirere, non quidem, ut rem promissam legitime possideat, sed tamen, ut illam a promittente præcise accipiat; Neque proin illis adsentiri possum, qui dicunt, quod ipsi etiam Grotio placuit, eum, qui injusto metu incusso alterum ad promittendum adegit, teneri ad reparandam injuriam, sicque per compensationem velut tolli obligationem, si promittens non solvat id, quod alter statim restituere debeat; Nam si hoc esset, potius promissum ab initio statim nullum fuisse pronuntiarem, quam hoc uterer circuitu; Mihi vero pacta & promissa, si valida sunt, ita videntur interpretanda, ut effectum aliquem sortiri queant, adeoque in nostro casu necessario hæc quasi tacita conditio subintelligi debet, ut promittens id, ad quod sese obligavit, præcise præstet, quoniam alias irritum redderetur promissum, quod tamen ratum esse debere supra monstravi; Ut paucis, quæ hæcenus dixi, illustrem, Is, qui injusta vi Latronis v. gr. adactus, certam quandam pecuniæ summam ei promisit, solvere eam tenebitur, cum eodem modo res sese habeat, ac si pecuniam, cum in Latronis potestate erat, secum habuisset, eaque tunc a Latrone ipsi fuisset erepta.

XXIV.

Quando de parentum potestate in Liberos differunt Juris Naturalis Doctores, quærunt inter alia, Utri parentum naturaliter in prolem majus sit tribuendum Jus, utriusve adeo Imperia, si sibi invicem contrarientur, sint præferenda? Ego sic responderem, Neutri parentum naturaliter in prolem suam aliquam potestatem competere; Omnes homines enim natura liberi nascuntur, & nullius Imperio subjecti; Cum tamen parentibus hoc

C

incum-

incumbat, ut liberis ex se natis alimenta præbeant eorumque educationem in se suscipiant, tum vero, si hoc officio satisfacere volunt, quædam in liberos potestas ipsis necessario tribuenda est, quandoquidem alias educatio rite peragi nequit; Unde sequitur, quod, ubi Parentum alteruter Liberorum curam solus in se suscipit, alter vero plane negligit, illi potius quam huic debeant liberi obsequium; Sin uterque parens simul educationi Liberorum præsit, patris imperia, cæteris paribus præferenda censeo, quoniam is caput est familiæ, eique naturaliter facultas competit, negotia, quæ familiam concernunt, dirigendi.

XXV.

Ex Jure Civili, licet magnæ illud auctoritatis sit, Statuta tamen particularia nec restringi possunt, nec declarari; Sed possunt inde suppleri; Admodum enim diversa est horum ratio.

XXVI.

Debitorem non posse exceptionem non numeratæ pecuniæ contra chirographum suum post biennium opponere, licet onus probandi in se suscipere velit, de Jure Civili verior videtur sententia per l. 8. l. 10. & l. 14. pr. C. de non num. pec. licet contrarium ob æquitatem in praxi merito observetur.

XXVII.

Transactio ob enormem læsionem postea apparentem non rescinditur, neque adeo ei applicari debet remedium l. 2. C. de rescind. vend. Hæc enim Lex innititur

titur illi æqualitati, quæ inter contrahentes utrinque sit observanda; Transigimus vero in re dubia ut a lite discedamus l. 65. §. 1. ff. de Cond. Indeb. non ut uterque, quod ipsi debetur, præcise consequatur.

XXVIII.

Impensæ in rem alterius factæ a possessore diversimode pro ratione fidei vel bonæ vel malæ, in qua veratus est, & pro natura ipsarum Impensarum aut deducuntur, aut tolluntur; Sed si is, qui sumptus fecit, neglecta retentione, domino rem restituat non deductis impensis, huic Jure Romano nullam proditam esse actionem, qua sumptus a se factos consequatur, certum videtur per l. 33. ff. de Cond. Indeb. l. 48. ff. de Rei Vind. l. 14. ff. de except. dol. mal. ut & l. 21. ff. ad SCTum Trebell. Non dubito tamen, quin usu fori hodierno, ubi subtilitati Juris Romani non ita stricte inhaeremus, talis impensas in rem alterius factas petere possit, hoc enim æquitas omnino requirit.

XXIX.

Juramentum per procuratorem in animam alterius præstandum Jure Civili incognitum, imo nec Jure Canonico receptum fuisse videtur; Quod vero moribus multis in locis admittitur, merito quorundam Jctorum reprehensionem incurrit, quum conscientis hac ratione haud bene consulatur, perjuriisque amplior locus concedatur.

XXX.

Damnum etiam levissima culpa datum, si modo negotii

gotii qualitas omnem requirebat diligentiam, vi Legis Aquilæ erat reparandum, per l. 44. ff. de Leg. Aquil. Si quis vero culpam simplicis omissionis commiserit, hunc ea actione conveniri potuisse vix credo per l. 13. §. 2. ff. de Usufruct.

XXXI.

Inter Privilegia Studiosis concessa a quibusdam Dd. & hoc refertur, quod is, qui equum pro certa mercede locare est solitus, eundem etiam Studiofo ab Academia recedenti locare teneatur, teste Lauterbach. in Coll. Pract. ad tit. ff. de Locat. Cond. §. 14. Sed, unde hoc Privilegium deduci queat, non video.

XXXII.

Patris esse officium, filiam dotare, adeo ut vel invitus Judicis officio ad id compelli queat, patet ex L. 19. ff. de Ritu Nupt. Quæritur autem, si filia sit locuples, & propria bona pleno jure possideat, an etiam tum a patre sit dotanda? Quod merito negatur arg. l. 5. §. 7. ff. de agnosc. & alend. lib. Cessat etiam hic præcipua ratio, quæ dotis constituendæ onus patri impoluit, cum filia jam intuitu priorum bonorum conditionem facile reperire queat.

XXXIII.

Commodatarius, cum in ipsius gratiam ut plurimum commodatum contrahatur, regulariter omnem etiam levissimam culpam præstare tenetur l. 5. §. 2. ff. Commod. vel cont. adeo, ut exorto v. gr. incendio rem commodatam propriæ rei præferre, illamque potius quam hanc

hanc eripere teneatur; Si tamen res propria pretiosior fuerit, prudenter quidem faciet, si eam potius, quam viliores commodatas eripiet, sed nihilominus commodatæ rei pretium commodanti refundet; Sin absque ulla ejus culpa casu fortuito res commodata perierit, ad nihil tenebitur commodatarius.

XXXIV.

Pactum de retrovendendo Emptioni Venditioni adjectum rem ipsam non afficit, sed actionem tantum personalem tribuit Venditori contra Emptorem, ut hic oblata pecunia, rem venditam illi restituere sive revendere teneatur l. 2. C. de pact. inter Empt. & Vend. Quod si igitur Emptor rem tertio vendiderit, contra hunc tertium bonæ fidei possessorem primo Venditori non competet rei vindicatio.

XXXV.

Potest depositarius, si quid ex occasione rei depositæ ejusque causa ei abesse cœperit, contrario Depositi judicio indemnitatem consequi l. 5. ff. Depos. Potest etiam eodem Judicio consequi impensas necessarias in rem depositam factas; Quæritur jam an etiam ob hujusmodi impensas retinere possit depositum, donec refundantur? Quod affirmamus, quoniam quicquid contrario Judicio quis petere potest, id etiam potest per retentionem consequi l. 18. §. 4. ff. Commodati.

XXXVI.

Venditio rei alienæ valet, etiamsi venditor sciverit rem esse alienam, l. 30. §. f. ff. de act. empt. non quidem in

præjudicium domini, sed cum eo effectu, ut venditor evictionem præstare teneatur, & emptor rem usucapere queat, quod tamen haud ita procedere videtur, si Emptor quoque non ignoraverit, rem alienam esse.

XXXVII.

Ei, qui in divisione hæreditatis etiam privata tantum autoritate facta læsus fuerit, non succurritur ob quamcunque inæqualitatem postea apparentem nisi illa sit enormis, læsioque ultra dimidium sese extendat per l. 3. C. Commun. utriusque Jud.

XXXVIII.

Liberi ex nefariis, incestis & damnatis complexibus nati a Successione Parentum excluduntur, imo nequidem a Parentibus alendi sunt per Nov. 89. c. 15. quod tamen proprie intelligendum esse haud credo, cum probabile non sit, Imperatorem Justinianum voluisse, ut tales Liberi aut interficiantur, aut fame pereant.

XXXIX.

Filiusfamilias, qui pecuniam mutuum accepit, Exceptione S^Ctⁱ Macedoniani uti potest, ne pecuniam cogatur reddere; Quod si tamen Paterfamilias factus debitum solvit, cessat S^Ctum, neque solum repetere potest; Sed si partem tantum debiti solvit, num etiam ad residui solutionem a Creditore adigi potest sub prætextu, quod partem solvendo totum debitum agnovit? Negatur per l. 7. §. ult. junct. l. 9. pr. ff. de S^Cto Maced.

XL.

Condictio ob turpem causam eo tantum casu datur, quando unice accipientis causa turpis est, l. 1. §. 2. ff. de Cond. ob turp. caus. Cum vero & dantis & accipientis versatur turpitude, repetitio cessat. l. 3. ibid. Quid vero, si aliquid dedi, ut secundum me in bona causa iudex iudicaret, num dabitur mihi condictio ad repetendum id quod dedi? Affirmatur per l. 2. §. 2. ff. ibid.

XLI.

Si quis nomen vendit, sufficit, si verum nomen praestet, licet id bonum non sit l. 4. ff. de Hæred. vel act. vend. l. 74. §. f. ff. de Eviçt. imo etiam si debitor jam venditionis tempore non solvendo fuerit, aut venditor evictionem promiserit, tamen eam ob causam ab emptore conveniri nequit.

XLII.

Creditor, qui debitori suo cautionem reddit, debitorum ei tacite videtur remississe l. 2. §. 1. ff. de pact. Sed si unius debiti plura Chirographa apud Creditorem sint, & unum horum Debitori redditum fuerit, tum obligatio tacite ei remissa cenferi non debet, cum alium reddendi Chirographi scopum Creditor habere potuerit.

XLIII.

Constitutio generalis in Cap. Naturales 2. F. 26. qua liberi naturales, licet postea legitimi fiant, a successione in feuda excluduntur, etiam eos videtur comprehendere, qui

qui per subsequens matrimonium fuerunt legitimati, quanquam hodiernis moribus hos ad successionem in feuda admitti vulgo testentur Dd.

XLIV.

Vix dubitare licet, Virum magni Iudicii Celeb. Titium a torrente quodam præjudiciorum abreptum fuisse, cum asseveraret, (a) *Disciplinam Ecclesiasticam à Deo non præceptam, sed potius rem rationi contrariam, non necessariam, innocilem, occasionem & fulcrum papatus esse*; Num illa Ecclesiastica disciplina divini sit instituti nec ne, Theologis excutiendum relinquemus, sed hoc defendemus, eam cum ratione optime congruere, atque ex ejus legitimo exercitio nullas in Societate Civili turbas esse metuendas.

(a) Jus Priv.
Rom. Germ.
lib. 9. cap.
16. §. 2.

Tantum.

99 A 6933

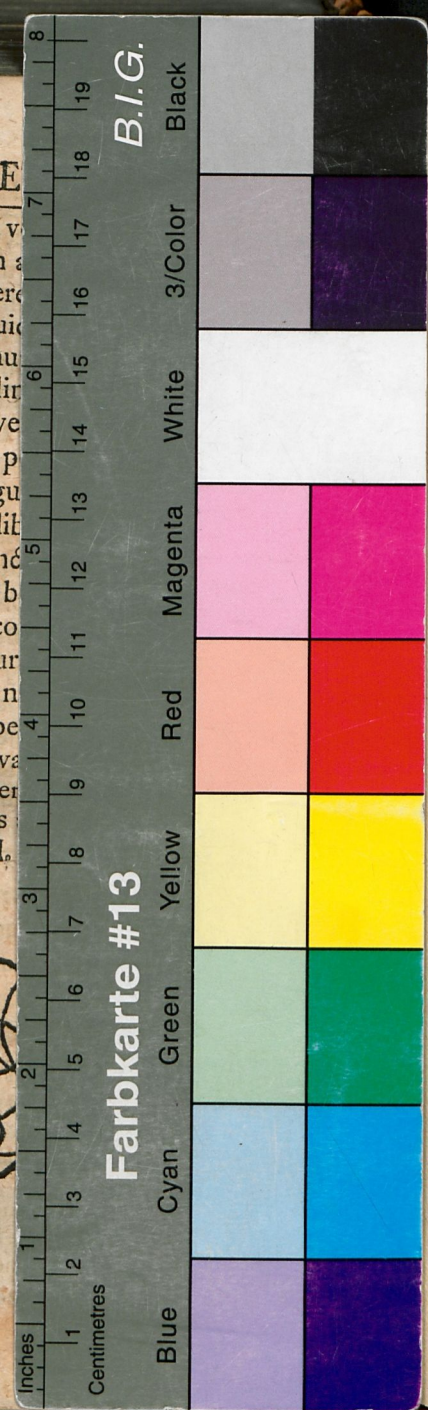
ULB Halle 3
002 827 557

V D 77

THESES JURIDICÆ
MISCELLANÆ,

QUAS
SUB DIVINI NUMINIS AUSPICIIS
DECRETO ET AUCTORITATE
AMPLISSIMI ICTORUM ORDINIS

PRO
SUMMIS IN UTROQUE JURE HONORIBUS
RITE CONSEQUENDIS

DIE 29. JUNII A. C. MDCCXXV.

HORIS LOCOQUE SOLITIS

PUBLICÆ DISQUISITIONI
SUBMITTIT

JOHANNES GRYNÆUS,
BASILEENSIS.

BASILEÆ,

Typis E. & J. R. THURNISIORUM, Fratrum.

